

מיפוי רשותי ללמידת גורמים סביבתיים וסוציו-דמוגרפיים המשפיעים על שיעורי ההשמנה והתחלואה בסוכרת

נורית דסאן, LL.B, MBA; בת' זלצמן, MA, MPH; סיון שפיצר, PhD

רקע

מערכות הבריאות בפריפריה מתמודדות עם שיעורי תחלואה גבוהים, שאינם נובעים רק מנגישות מוגבלת לשירותים, אלא משקפים השפעות רחבות של הגורמים חברתיים, סביבתיים וקהילתיים המשפיעים על הבריאות. לכן נדרשת הרחבת נקודת המבט מעבר למערכת הבריאות גם לסביבת החיים של הפרט המגולמת במידה רבה ברמת הרשות המקומית, שבה נפגשים מרכיבי האקו-סיסטם המשפיעים על הבריאות, כגון מערכות חינוך, תכנון עירוני, שירותים קהילתיים ומדיניות מקומית. הידע על הפעילות הקיימת, המשאבים המקומיים ומידת העיגון המדיניות של פעולות הרשות המקומית עדיין מוגבל.

מטרות

למפות את תשתיות הבריאות והמשאבים ברשויות ולבחון את דפוסי הפעולה, המדיניות והמנהיגות המקומית ביחס לגורמים הסביבתיים והמערכתיים המשפיעים על שיעורי ההשמנה והתחלואה בסוכרת.

שיטות

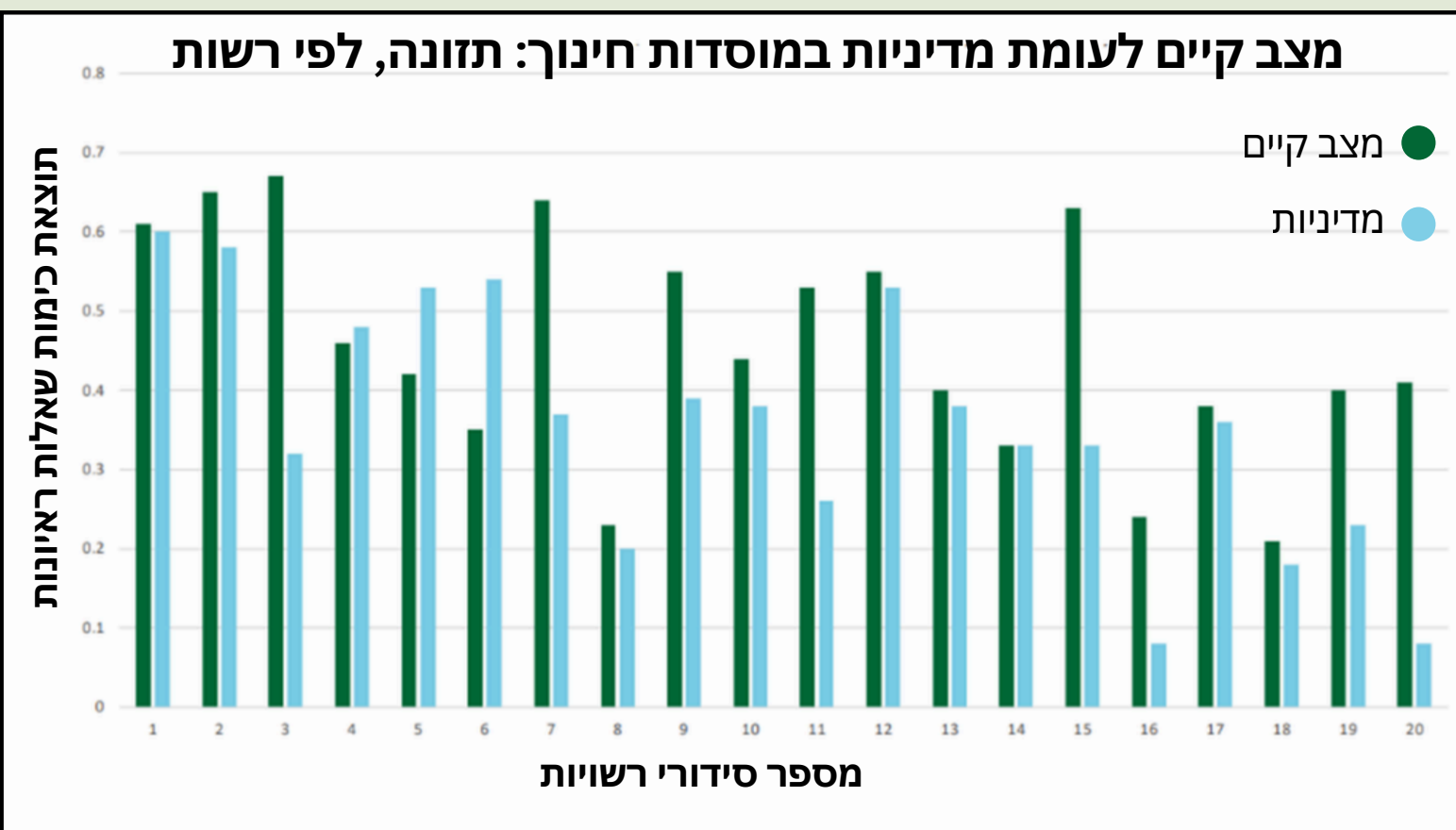
המחקר נערך ב-20 רשויות מקומיות באמצעות כלי מיפוי מובנה ייעודי המתבסס על ראיונות עומק חצי-מובנים עם בעלי תפקידים ברשות ובמוסדות חינוך וקהילה. הראיונות בחנו את מדיניות הקיימת והפעילות בפועל בתחומי תזונה, פעילות גופנית, עישון ומנהיגות בריאותית, וניתוח הראיונות שילב בין כימות חלק מן התשובות לסולם שבין 0 ל-1 וניתוח תוכן תמטי של כלל התשובות לזיהוי דפוסי פעולה.

N (%)	קטגוריה	
18 (90%)	ערבי	אוכלוסייה
1 (5%)	יהודי	
1 (5%)	מעורב	
12 (60%)	עיר	סוג רשות
8 (40%)	רשות	

ממצאים

ניתוח איכותני של כ-250 ראיונות העלה שלוש תמות מרכזיות:

פער בין מדיניות לפעילות בפועל: במקרים רבים התקיימה פעילות לקידום בריאות ללא עיגון במדיניות, ואכיפת המדיניות הקיימת היתה חלקית. ממצאים אלו אוששו גם בניתוח הכמותי שהראה שלכל רוחב המיפוי הציונים עבור 'פעילות בפועל' היו גבוהים מהציונים עבור 'מדיניות', דבר המעיד על פער מערכתי בין יוזמות מקומיות לבין עיגון מדיניותי מוסדר.

קידום בריאות במערכת החינוך: נמצאה שונות בתעדוף נושאים ובהעברת מסרים בהתאם לגיל הילדים. בעוד שבתחום התזונה נמצאה הדרכה עקבית להורים ולתלמידים לאורך כל שנות הלימוד, הדרכות ההורים בפעילות גופנית פוחתות עם התקדמות הילדים במערכת החינוך מבלי שמתקיימת הרחבה מקבילה של פעילות ישירה עם התלמידים.

תשתיות קידום בריאות: זוהו שלושה אתגרים מרכזיים הקשורים לתשתיות: חסמים ביישום מדיניות הקשורה לשטחים ירוקים; מחסור בתקציב להרחבה או לשיפור של שטחים ירוקים ואזורים ציבוריים נוספים המשמשים לקידום אורח חיים בריא; וחוסר מודעות של התושבים לחשיבות הפעילות הגופנית, המוביל לניצול חסר של השטחים הירוקים.

מסקנות והמלצות

המיפוי מספק תמונה רשותית מפורטת ביחס לגורמי מדיניות, מערכת וסביבה המשפיעים על שיעורי ההשמנה והתחלואה בסוכרת. שילוב המידע הכמותי והאיכותני מאפשר הבנה רב-ממדית של צרכים, פערים והזדמנויות פעולה ברשות ומאפשר לזהות מורכבויות מקומיות, ומהווה נקודת פתיחה לפעילות מערכתית מבוססת מדיניות ושותפויות אסטרטגיות לצמצום שיעורי ההשמנה והסוכרת.